

vaše pravice. Najprej bo vašim vladarjem naznanila, da če so tudi samovlastni in neodvisni od vseh drugih človeških oblastij, vendar Bogu nasproti niso ne samovlastni, ne neodvisni; temveč da so le služabniki božji, od katerega so vso oblast prejeli in kateremu lodo tudi odgovor dajali za njo. . . .

»Zakaj pa vsi ljudje, ki hočejo prav za prav le državo podreti, ravno katoliško cerkev toliko sovražijo? Prav zato, ker so popolnoma prepričani resnice: da je katoliška cerkev najmočnejši steber države, najmočnejša varhinja državnega mira in reda, in najtrdnjša podlaga kraljevega prestola. Iz tega spoznajo, da dokler katoliške cerkve ne poderejo, tudi državnega poslopja ne morejo razrušiti, in dokler papeža, škofov in mašnikov ne odpravijo, tudi kraljev in cesarjev ne morejo ugonobiti. . . .

»Kaj stori nedolžno dete, če vidi, da srditi sovražnik z nabrušenim nožem gre nad njegovo mater? Dete upije, kliče Boga in vse svetnike na pomoč, objame mater in jo stisne na svoje srce, da jo brani. Prej mora nož sovražnikov dete prebosti, preden materi pride do srca. To dobro dete posnemati moramo tudi mi. Od vseh stranij gredo ljuti sovražniki nad našo mater — sveto cerkev; pogubiti nam jo hočejo in zatreti. Ne! tega ne pripustimo. Okleniti se hočemo svoje matere s celo dušo, s celim srcem, z vsemi svojimi močmi: tudi kri in življenje damo za njo. . . .¹⁾

Ogenj ljubezni vsikdar visoko zaplapola v Kosarjevem srcu, kadar govori o sv. cerkvi, in slog je vzvišen in slovesen, če njegovo pero opisuje njeno lepoto. »Sveta cerkev — ta prelepa roža, od Jezusa Kristusa iz nebeske dežele v solzno dolino presajena; sv. cerkev — ta presvetla luč, od Jezusa Kristusa v razsvetljenje narodov prižgana, da bi nam temo naše pamei in našega srca razsvetila; sv. cerkev — ta prijazna zvezda, od Jezusa Kristusa na visoko nebo pripeta, da bi nam zmotenim popotnikom kazala pot v zgubljeno hišo Očetovo; ta presveta cerkev je danes kakor nepotrebna, nadležna in neusmiljena gospodinja najbolj zaničevana in preganjana, in tisoč in tisoč sovražnikov s strupenimi jeziki in peresi okrog nje stoji, ter jo misli v korenini zatreti! . . .²⁾

Ravno tako občudujemo pokojnika otročjo udanost in vročo ljubezen do sv. Očeta, rimskega papeža. »Kaj pa je — piše Kosar — rimski papež nam katoliškim kristjanom? On je naš najvišji škof, pastir in vladar, on je naš duhovni oče; kajti v njem so shranjene vse odrešitve in zveličavne oblasti Gospoda našega Jezusa Kristusa, da se po njem razteka vse duhovsko življenje po vseh udih velicega telesa sv. cerkve, in kdor ni s papežem, nima in ne more v sebi imeti življenja Kristusovega. Več kakor telesni oče svojim otrokom, več kakor kralj svojim podložnim, več je rimski papež nam katoliškim kristjanom; v višjem in svetejšem pomenu je on naš oče, tako da ga celo prav in resnično vsi pravoverni kristjani sv. Očeta imenujejo. . . .³⁾

Otročja ljubezen pa se nikdar tako lepo ne pokaže, kakor če se veseli z očetom, ali če mu more prihiteti na pomoč, ako se očetu huda godi, ker silo ali krivico trpi. Ko so torej sv. oče Pij IX. l. 1869. obhajali v Rimu zlato sv. mašo, pri ne Kosar takoj za pero ter navdušeno opisuje⁴⁾ to redko svečanost, oznanjajoč veselje Očetovo slovenskemu svetu. »Radujmo se v Bogu, verni Slovenci! in hvalimo Boga, da smo čakali tega zlatega dne ter bili priče tega nepričakanega zmagooslavja katoliške cerkve. Tebi pa, sv. Oče! bodi tvoja zlata maša sladka

nagrada za vse bitkosti tvojega dolgoletnega, cerkvenega vladarstva. . . .

Živo se spominjamo, kako je njegova beseda gro-mela v cerkvi sv. Alojzija v Mariboru ter s strelo pretila sardinskemu kralju, ki je l. 1860. roparsko svojo roko stegnil po papeževi državi.⁵⁾ Blizu dve uri je stal na leci ter tako prepričevalno govoril, kakor bi smatral vse svoje poslušalce potegniti za seboj ter jih gnati v boj za pravice sv. Očeta. Na Kozjem nosil je s pomočjo dekanijskega duhovništva stroške za enega vojaka prostovolja papeževe armade, kar ga je stalo 240 gold. na leto.

In ko sardinski kralj l. 1870. vzame tudi Rim, ter okliče večno mesto glavnim mestom zedinjene Italije, povzdigne Kosar zopet svoj glas zoper lakomnega, kronanega roparja, rekoč: »Govorimo, dokazujemo, pišimo, prosimo, tirjajmo tako dolgo, dokler se sv. Očetu njegova dežela in vse pravice zopet ne povrnejo. . . . Ne spodobi se namreč in sramota je za nas katoličane, ako damo veljati, da je namestnik Kristusov podložnik katerega bodi vladarja. Ali mar hočemo, naj bi papež zopet stal pred katerim vladarjem, kakor Kristus pred Poncijem Pilatom? Jaz pravim: zopet in sicer zdaj, ko je božja previdnost že davno papežem dostojno samostalnost in sicer po najpravičnejši poti podelila? Namestnik Kristusov mora biti svoboden in neodvisen na vse strani, da morejo verniki od vseh strani sveta brez težav do njega, pa tudi njegov glas do njih priti. . . . Ali bi še zaslužili ime, da smo otroci katoliške cerkve, ako svojem Očetu in namestniku Kristusovemu boljše svobode ne privoščimo? Gotovo, slednjo iskrico ljubezni do papeža moral je v svojem srcu zadušiti, kdor more z njegovim sedanjim položajem zadovoljen biti. . . . Kakorkoli pa si vse to bodi: ljubezen do sv. Očeta nalaga nam zdaj kot prvo dolžnost, da poprej ne odjenjamo, dokler stolici sv. Petra vseh pravic ne vrnemo. . . .⁶⁾

Mili darovi za družbo vednega češčenja:

Širje 5 fl. 55 kr., Velika Nedelja 22 fl. 76 kr., Sv. Benedikt v Slov. gor. 12 fl., Sv. Janž na Dravskem polju 14 fl., Reichenburg 29 fl. 77 kr., Bizelj 6 fl., Sv. Florian pri Rogatcu 5 fl., Sv. Martin pri Vurbergu 12 fl., Poličane 8 fl., Sv. Martin v Rožni dolini 15 fl., Čadram 12 fl., Šmarje 29 fl., Sv. Štefan pri Žusmu 14 fl., Dramlje 6 fl. 48 kr.

Gospodarske stvari.

Kompóst.

(Dalje.)

Kak pomen pa ima apno za kompost? Apno v prvi vrsti pospešuje razpad organskih tvarin, vsled česar se več ogljenčeve kisline razvija in sicer najmanj enkrat več, nego brez apna. Kakor sploh razpad organskih tvarin, pospešuje apno tudi razpad duševnatih tvarin, v prisotnosti apna se organski dušec hitreje spreminja v amonijak, ta pa v solitarno kislino. Pa apno ni samo važno kot razkrojitelj organskih tvarin, temuč tudi, ker pospešuje kemične spremembe v kompostu. Ono veže škodljive kisline, n. pr. v blatu iz močvirja.

V blatu iz luž ali močvirja, tudi stranišča, kamor se je vlivala raztopina zelene galice, nahaja se železni okisec modre barve, ki je rastlinam neposredno tako

¹⁾ Katoliška cerkev str. 30, 31, 35, 37, 54, 91.

²⁾ Prijaz. list. str. 3.

³⁾ Drob. 1864 str. 4.

⁴⁾ Drob. 1869 str. 236—260.

⁵⁾ Poglavl. misli tega govora sledi v Drob. 1864 str. 3—45.

⁶⁾ Katoliška cerkev str. 120, 121, 122, 125.

rekoč strup. Železni okisec je vezan na žvepleno kislino. Če pa pride živo apno do njega, veže ono to kislino, okisec ostane prost kot hidrat, se jako hitro pri pristopu zraka okisi v okis. Železni okis je pa celo koristen; kajti on služi rastlinam deloma kot hrana, veže pa deloma fosfate, da se ti ne razgube.

Na enak način pospešuje apno tudi razpad mineralnih tvarin n. pr. živca (Feldspat). Apno pa tudi pospešuje raztopnost mineralnih tvarin. Apnena voda zamore n. pr. v zemlji več kakor dve tretjini kalija raztopiti, nego voda brez apna. Poleg tega pa apno zemljo tudi fizikalno izboljšuje. Napravljaja namreč zemljo bolj rahlo, zemlja se dá razdrobiti in je bolj pristopna zraku. Rahljanje zemlje je pa jako ugodno za kompost, za katerega smo težke ilovice vzeli, da se ta do dobra razdrobi. Ako hočemo rastlinsko hrano v kompostu kmalu in dobro izkoristiti, moramo mu torej apna primesti.

Za kemično pretvorbo v kompostu, zlasti za nitrifikacijo, potreben je pa tudi zrak, oziroma kislec v njem. Da more ta boljše uplivati, se ne napravljaja kompost v jami, temuč na kupu, čegar razmerje naj bode tako, da more povsod zrak blizu, da se meša kompost s tvarinami, ki ga rahljajo.

Sedaj smo zvedeli, kake tvarine je zbirati za kompost, da nam ta v vsakem oziru ustreza, da ga bode vredno voziti v vinograde, da bode brzo razpadel, torej da ga moremo kmalu porabiti, in pa da bodo snovi, ki so rastlinska hrana v njem, ne samo v pravem razmerju, temuč tudi v obliki, v kateri zamorejo najpopolneje koristiti. Pa še nekaj!

»No, ali že ni zadosti?« bode marsikdo nevoljen zaklical. Prijatelj, ki se ukvarja s poljedelstvom ali vinogradarstvom, le potrpi še malo; saj je ravno kmetijstvo najboljša šola potrpežljivosti. Od ravnanja s kompostom je odvisen deloma tudi njega enakomerni razpad, njegova dobrota z ozirom na zahteve rastlin. Za kompost je treba izbrati bolj senčen kraj, da se prehitro ne suši. Treba tudi dovolj prostora, da ni treba kupa napravljati previsoko, pa tudi da se more lahko razkopavati itd.

Ako je mogoče, napravi se kompost blizu gnojnične jame, da gnojnice ni treba daleč nositi. Večkrat bode pa umestno pri oddaljenih vinogradih, kompost ondi napravljati. Tam si treba namesto gnojnice pomagati z gnojili, ki imajo več dušca n. pr. roženi opilki itd., namakanje pa dežju prepustiti. Okoli prostora, na katerem so kupi za kompost, treba pa je tudi izkopati dovolj globoke jarkove, ki zaprečijo, da ne pridere voda do komposta. Proti eni strani imajo ti jarki jamo, da voda v njej pušča tvarine, katere je s seboj prinesla, morda tudi od komposta izprala. Podlaga za kompost naj bode toliko uzvišena, da ne more voda na njej nikdar zastajati.

Tvarine za kompost sproti na kup znašati, ni umestno, ker tako se ne razkrojujejo enakomerno. Bolje je, tvarine za kompost vsako po sebi hraniti, dokler jih ni dovolj ali dokler pride čas za napravljanje komposta. Kadar ni drugega dela odveč, tedaj se napravljaja kompost. Kup naj se ne napravi višji nego 1 m. S časom se sicer usede, potem se pa zopet poviša na 1 m. Višjih kupov ni dobro delati, ker višjih kupov zrak ne more prešiniti, pa tudi se dolnje plasti kupa odveč stisnejo, torej pride manj zraka v nje in razkrojevanje ni enakomerno. Vznóžje kupa naj bode 3 m. Da se ne ruši, naj bodo stranske stene dovolj poševne v razmerju 1 : 3. Če je kup v znožju 3 m širok, bodi zgorej samo 1 m širok. Dolg more biti kup poljubno. Vrhu kupa naj bode žleb, da ondi voda ali gnojnica zaostaja tako dolgo, da se znotraj po kupu razlije. (Konec prih.)

Žitne cene v Mariboru od 30. marc. do 6. apr. Po hektolitrih: pšenica 5 fl. 70 kr., rž 4 fl. 80 kr., ječmen 4 fl. 60 kr., oves 3 fl. 30 kr., turšica ali kornica 5 fl. 70 kr., proso 4 fl. 60 kr. in ajda 4 fl. 80 kr.

Sejmovi. Dne 13. aprila v Poličanah (svinjski sejem). Dne 16. aprila v Spielfeldu, Podčetrku, Šostanju in Ljutomeru. Dne 17. aprila v Imenem (svinjski sejem) in pri Kapelah. Dne 18. aprila pri Novi cerkvi in na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem.)

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Vabilo) na osnovalni shod in prvi občni zbor »Leonove družbe«. Osnovni odbor »Leonove družbe« naznanja p. n. prečastitim in preblagorodnim slovenskim domoljubom, da je visoko ministerstvo za notranje stvari z razpisom z dne 9. januarja 1895, št. 33.652 potrdilo pravila »Leonove družbe«. Vsled tega se bode vršil v četrtek po Veliki noči, to je dne 18. t. m., ob poldvanajsti uri v Ljubljani, in sicer v knezo-škofijski dvorani, osnovalni shod in prvi občni zbor »Leonove družbe« z nastopnim vsporedom: 1. Pozdrav predsednika osnovalnega odbora; 2. Slavnostni govori štirih gospodov govornikov, nastopajočih v imenu bogoslovja, modroslovja, prirodoslovja in pravo-slovja; 3. govor predsednika katoliškega akademičnega društva »Danice«; 4. volitev odbora v smislu § 11 društvenih pravil. Po občnem zboru bode ob 2. uri popoldne banket pri »Maliču«. Tisti gospodje, ki se želé tudi banketa udeležiti, naznanijo naj to tajniku osnovalnega odbora (g. Josipu Šiška, kn. tajniku v Ljubljani) vsaj do 16. t. m. ter vpošljejo ob enem 2 gld. za kuvert. — Posebna vabila se ne razpošiljajo. — V Ljubljani, dne 2. aprila 1895. Osnovni odbor »Leonove družbe«.

Z Dunaja. (Misijon.) Minila je zima, sneg in led sta izginila in ljubo solnce spomladansko budi naravo k novemu življenju. Kakor narava, ustaja tudi dunajsko katoličanstvo k novemu duhovnemu življenju. V treh mestnih župnijah se je obhajal pred 14 dnevi sv. misijon. Posebno veličasten je bil oni v stolni cerkvi sv. Štefana. Kardinal-nadškof dr. Gruscha so ga sami z navdušenim govorom otvorili in zaključili ter pri sklepu izrazili svoje pristržno veselje nad tako obilno udeležbo. Ta je pa bila tudi zares velikanska; posebno večerne pridige so bile izvanredno dobro obiskane, cerkev vselej nallučena. Po 10 do 12 jezer vernikov je pazljivo poslušalo spretno govornike očete jezuvite; spovednice so bile obdane cel dan in vsako obhajanje je trajalo po celo uro. Posebno ganljivo je bilo ono v četrtek; čez tisoč belobelečenih deklic, večidel iz višjih stanov, je sprejelo sv. obhajilo z vidno pobožnostjo. Ravno tako je na tiho nedeljo lepo število gospodov pristopilo k mizi Gospodovi. Bog daj, da bi božja beseda rastla, cvetela in obiljen sad obrodila!

Iz Loč pri Sv. Duhu. (Misijon) smo imeli in to od 16. do 25. pr. m. Minilo je že 39 let, kar je bil tukaj sv. misijon, ki pa ni bil tako sijajen, kakor sedaj, ko se ga je udeležilo ogromno število ljudi, čez 2000 jih je sv. zakramente prejelo. Da smo pa imeli sv. misijon, je med drugim pripisovati pokojnemu č. g. Stiplovšku, ki so pri lanskem velikonočnem izpraševanju obečali, da bomo letošnje leto sv. misijon imeli. Dasi pa njih truplo v zemlji počiva, gotovo njihova duša na onem svetu plačilo uživa. Pred vsem gre pa hvala sedanjemu č. g. župniku Antonu Ledniku, ki se tolikega truda niso ustrašili. Hvala tudi č. gg. misijonarjem, ki so se toliko trudili za naše neumrjoče duše! Hvala pa